

Asia: VN/690/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion virkamieslain ja Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VN/690/2022

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Tullin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion virkamieslain (750/1994) ja Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) muuttamisesta. Lain muutoksilla olisi tarkoitus panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1152 avoimista ja ennakoitavista työehtoista Euroopan unionissa.

Virkamiehelle annettaisiin kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista. Lisäksi viranomaisen olisi osa-aikaisen tai määräaikaisen virkamiehen pyynnöstä annettava perusteltu vastaus mahdollisuudesta pidentää säännöllistä työaikaa tai nimityksen kestoaikaa. Jos työnantajalla on velvollisuus tarjota virkamiehelle työn edellyttämää koulutusta, sen olisi oltava virkamiehelle maksutonta ja sen olisi tapahduttava työaikana. Lisäksi valtion virkamiehen sairauden todistamista koskevaan säännökseen ehdotetaan muutoksia.

Tulli lausuu valtion virkamieslakiin ehdotetuista muutoksista seuraavaa:

Valtion virkamieslain uudessa 6 e §:ssä säädettäisiin velvollisuudesta antaa virkamiehelle kirjallinen selvitys työnteon ehdoista. Kyseiset tiedot annetaan jo osin nimityspäätöksessä ja/tai nimittämiskirjassa. Pääosin uuden säännöksen edellyttämien muiden tietojen osalta voidaan edellä mainituissa asiakirjoissa viitata virkasuhteessa sovellettavaan lakiin tai virkaehtosopimukseen. Velvoite toteutuisi siten suhteellisen helposti lisäämällä tarvittavat tiedot edellä mainittuihin asiakirjoihin ja/tai laatimalla erillinen liiteasiakirja virkamiehelle annettavaksi selvityksenä. Tulli toivoo kuitenkin, että hallituksen esityksen perusteluista 2 momentin 10 kohdan osalta

täsmennettäisiin. ”Mahdollinen lakiin, sopimukseen tai käytäntöön perustuva oikeus työnantajan tarjoamaan koulutukseen ” pitää sisällään lähes kaiken työnantajan tarjoaman koulutuksen, jollei perusteluissa määritelmää kyetä rajaamaan. Ilman rajausta selvityksen antaminen voi muodostua varsin työlääksi. Mikäli velvoitetta selvityksen antamiselle tällaisista työnantajan käytäntöihin perustuvista koulutuksista ei tule täytäntöön pantavasta direktiivistä, voisiko määritelmä olla sama kuin 13 a §:n perusteella työajaksi luettavan koulutuksen osalta eli koskea ainoastaan lakiin tai virkaehtosopimukseen perustuvia työnantajan osoittamia koulutuksia.

Uuden 9 d §:n mukaan viranomaisen olisi osa-aikaisena tai määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevän virkamiehen pyynnöstä annettava perusteltu vastaus mahdollisuudesta pidentää virkasuhteensa säännöllistä työaikaa tai nimityksensä kestoaikaa. Esityksen mukaan osa-aikaisena tai määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies voisi virkasuhteen kestäessä tiedustella viranomaiselta, olisiko hänen virkasuhteensa säännöllistä työaikaa tai nimityksen kestoaikaa mahdollista pidentää. Työnantajalla olisi velvollisuus antaa kirjallinen, perusteltu vastaus virkamiehen tällaista kirjallista vastausta pyytäessä. Pyyntö voisi koskea joko mahdollisuutta lisätä työaikaa tai nimityksen kestoajan pidentämistä. Työnantajan vastauksen perusteluille ei asetettaisi sisältövaatimuksia, mutta työnantajan olisi selostettava kantansa taustalla olevat syyt. Taustalla olevat syyt varsinkin määräaikaisten palvelussuhteiden osalta ovat tiedossa jo tehtäviin rekrytoitaessa ja lisäksi ne esitetään virkamiehelle määräyskirjassa. Määräaikaisten palvelussuhteiden käyttö on lainsäädännössä tarkasti rajattu, ajallisen keston ja määräaikaisuuden perusteen on selvittävä määräyskirjasta. Toistaiseksi voimassa olevaa palvelussuhdetta ei voida selvityspyynnön johdosta kenellekään tarjota. Avoin julkinen haku lähtökohtaisesti estää määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevän virkamiehen nimittämisen vakinaiseen virkaan eräitä valtion virkamieslaissa erikseen säädettyjä tilanteita lukuun ottamatta. Lisäksi työnantajalla on velvollisuus joka tapauksessa vastata työntekijöidensä työsuhteensa laadustakin tekemiin tiedusteluihin jo hallintolainkin perusteella ja hyvää hallintoa noudatettaessa huomattavasti nopeammin kuin ehdotetussa uudessa pykälässä. Selvityspyyntöön annettava vastaus ei toisi siten mitään uutta tai parempaa oikeutta virkamiehelle vaan saattaisi antaa jopa virheellistä vaikutelmaa siitä, että työnantaja voisi ”keksiä” määräaikaisuudelle perusteita, asettaa virkamiehiä eriarvoiseen asemaan tai nimittää suoraan virkaan ilman kaikille avointa julkista hakua. Lisäksi esityksessä ehdotetun työnantajan vastauksen tiedot selviävät myös uuden 6 e §:n perusteella annettavassa selvityksessä.

Tullilla ei ole lausuttavaa työehtodirektiivin 13 artiklan perusteella ehdotetun valtion virkamieslain 13 a § osalta.

Tulli pitää perusteltuna ja hyvänä valtion virkamieslain 23 a §:n 1 momentin ehdotettua muutosta, jolla vakiinnutetaan asetuksella määräajaksi tehty muutos virkamiehen sairauden todistamisesta pysyväksi muuttamalla valtion virkamieslakia. Esityksen mukaan työnantaja voisi kuitenkin edelleen tarvittaessa edellyttää sairauden todistamiseksi todistusta myös jokaiselta sairauspoissaolopäivältä.

Kajastie Hannele
Tulli.fi